

Nr 304.

Av herr Bengtsson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till underlättande av belåning av jord-egendom med växande skog.

Bland de åtgärder, som av Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen (nr 261) föreslagits i syfte att underlätta belåning av jordbruksegendom med växande skog, synes föreslagna utvidgningen av jordbrukskassornas och centralkassornas utlåningsrätt ur viss synpunkt böra ägnas särskild uppmärksamhet. Såsom framgår av departementschefens redogörelse för nu gällande bestämmelser i detta avseende äga kassorna — utöver eljest gällande låne-maximum — utlämna lån mot säkerhet av in-teckning inom $\frac{6}{10}$ av fastig-hetens taxerade jordbruksvärde. Enligt propositionen skulle kassornas ut-låningsrätt utvidgas på sådant sätt att lån skulle få utlämnas mot in-teckningssäkerhet inom $\frac{6}{10}$ av fastighetens sammanlagda jordbruks- och skogs-värde. De betänkligheter, som från skilda håll anförts mot en sådan ut-sträckt primärbelåning av jordbruksfastigheter genom kassorna, ha mötts med en erinran om att, enligt ett samtidigt framlagt förslag (proposition nr 259), bestämmelserna om begränsning av rätten att avverka skog å in-tecknad fastighet, som till långivarens skydd äro givna i 1930 års lag i detta ämne och som hittills endast kunnat utnyttjas med avseende å hypoteksföreningar-nas utlåning, avses skola efter Kungl. Maj:ts förordnande kunna tillämpas jämväl vid utlåning från andra kreditinrättningar, bland dem jordbruks-kassor och centralkassor. Det är emellertid att märka att den ifrågasatta skogsbelåningen hos kassorna uppenbarligen avses skola kunna äga rum utan en tillämpning av dessa bestämmelser om begränsning av låntagarens förfoganderätt över skogen. Tillämpningen av 1930 års lag göres, med andra ord, icke till ovillkorlig förutsättning för skogsbelåningen.

Av intresse är att i detta sammanhang beakta normerna för hypoteksför-eningarnas skogsbelåning. För hypoteksföreningarna gäller, att lån å jord-egendom må meddelas till högst $\frac{6}{10}$ av fastställt belåningsvärde, vari jämväl får inberäknas värdet av växande skog. Belåningsvärdet fastställles av för-eningens styrelse efter värdering, antingen på platsen av särskilda personer eller av styrelsen själv med ledning av tillgängliga handlingar. Om emeller-tid i belåningsvärdet skall inräknas även den växande skogen gälla särskilda ur säkerhetssynpunkt uppställda föreskrifter om värderingen. Sålunda måste styrelsen särskilt undersöka om skogsvärdet nedgått efter senaste taxering genom avverkningar eller andra förhållanden, och om så finnes vara fallet måste markvärdering ske.

Ytterligare — och detta i förevarande sammanhang det viktigaste — upp-Bihang till riksdagens protokoll 1938. 3 saml. Nr 304.

ställes för hypoteksföreningarnas skogsbelåning den *ovillkorliga* förutsättningen att låntagaren underkastar sig en begränsning i avverkningsrätten enligt 1930 års lag ända till dess att lånet nedgått till det belopp, som kunnat beviljas även utan skogens belåning, varjämte låntagaren skall förbinda sig att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser rörande avverkningsrätt som föreningens styrelse finner påkallade i och för skogsvärdets bibehållande.

Om det i propositionen nr 261 framlagda förslaget vinner gällande kraft, kommer sålunda en väsentlig skillnad att förefinnas mellan villkoren för skogsbelåning hos hypoteksföreningarna och för motsvarande belåning hos kassorna. De förra äro författningsenligt nödsakade att pålägga låntagarna kännbara inskränkningar i förfoganderätten över skogen, de senare äga möjlighet att utlämna lånen utan sådana pålagor, låt vara att de understundom kunna finna det med sitt intresse såsom borgenärer förenligt att begagna sig av 1930 års lag om begränsning av avverkningsrätten. Skillnaden i utlåningsrätten kan sammanfattas så, att för hypoteksföreningarna föreligger ett tvång att binda låntagaren, medan kassorna äga fri prövningsrätt i detta hänseende.

Det synes kunna ifrågasättas, huruvida icke redan med hänsyn till den särskilda förlustrisken vid skogsbelåning jordbruks- och centralkassorna böra åläggas skyldighet att icke utlämna skogslån utan att belåningen förenas med det skydd som 1930 års lag erbjuder. En föreskrift av denna innebörd är så mycket mer påkallad, som statsverket på olika sätt stöder kassornas verksamhet, bl. a. genom att lämna en grundfond till kassornas centralorgan och genom årliga förvaltningsbidrag och alltså har särskild anledning att övervaka, att rörelsen drives under betryggande former. Härtill kommer att jordbrukskasserörelsens huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla driftskredit medan primärutlåningen endast bör förekomma såsom komplement till denna och endast i mindre omfattning. Denna uppfattning ligger även till grund för åtskilliga uttalanden i samband med tillkomsten av gällande bestämmelser om kassornas rätt att utlämna primärlån. Om den tillämnade skogsbelåningen hos kassorna icke förbundnes med villkoret om begränsningen av låntagarens avverkningsrätt, komme detta säkerligen att medföra en ökning av kassornas primärkreditgivning. Det synes nämligen naturligt att en jordbrukare i första hand söker placera sitt bottenlån och skogslån hos den institution, som lämnar eller i varje fall kan lämna hans förfoganderätt över skogen obeskuren. Här föreligger en omständighet av psykologisk art, ägnad att giva jordbrukets kreditkassor ett obefogat försteg i konkurrensen om det förefintliga lånebehovet och att avleda uppmärksamheten från de obestridliga fördelar, som äro förenade med fastighetskreditens placering hos andra penninginstitutioner, exempelvis hos hypoteksföreningarna med dessas under lång tid bundna lån.

Det må slutligen framhållas att möjlighet att frigöra den av hypoteksföreningarna bedrivna skogsbelåningen från tillämpningen av 1930 års lag

knappast förefinnes. Hänsynen till obligationsinnehavarna lägga hinder i vägen härför.

Tillräckliga skäl synas knappast kunna anföras för en olikartad utformning av villkoren för skogsbelåning hos å ena sidan jordbrukets kreditkassor och å andra sidan hypoteksföreningarna. Tvärtom synes en likformighet i detta avseende vara ur olika synpunkter, vilka ovan belysts, i hög grad önskvärd. Vi tillåta oss därför hemställa,

att den tillämnade ändrade lydelsen av 50 § sista stycket i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor gives i huvudsak följande avfattning: »Utan hinder av vad nyss sagts må till medlem, som är ägare av fastighet, varom i § 43 första och andra stycket förmäles, utöver låne-maximum utlämnas lån mot säkerhet av i fastigheten beviljad inteckning, om och i den mån inteckningens kapitalvärde ligger inom sex tiondelar av fastighetens sammanlagda jordbruks- och skogsvärden enligt gällande taxering; dock att, i den mån belåningen utsträcker sig utöver sex tiondelar av enbart jordbruksvärdet, lån ej må utlämnas med mindre överens-kommelse träffas om begränsning i rätten att avverka skog å fastigheten på sätt stadgas i lagen den 6 juni 1930 (nr 202) ».

Stockholm den 4 april 1938.

Carl Bengtsson.

Israel Lagerfelt.

Robert von Horn.

Axel Mannerskant.
